

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทหน้าที่ และการพ่อนนางเทียมในพิธีบุญเลี้ยงบ้าน ของชาวบ้านกาลิม จังหวัดอุดรธานี โดยการนำท่าพ่อนมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาเอกลักษณ์การพ่อนนางเทียมในพิธีบุญเลี้ยงบ้าน ซึ่งการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก ผลการศึกษาวิจัยปรากฏดังนี้ บ้านกาลิมเป็นสังคมที่มีการนับถือผี มีพิธีกรรมความเชื่อในวิญญาณและอำนาจลึกลับ โดยผีที่ชาวบ้านให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ผีปู่ตา ซึ่งในทุกปีต้องจัดพิธีบูชา เรียกว่า “พิธีบุญเลี้ยงบ้าน”

พิธีบุญเลี้ยงบ้านของชาวบ้านกาลิม มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความกตัญญู กตเวทิต่อปู่ตา ที่ได้คอยปกป้องรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากภัยพิบัติต่างๆ มาโดยตลอด ทั้งปีที่ผ่านมา

ในพิธีบุญเลี้ยงบ้าน จะมีเจ้าและนางเทียมทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นเจ้าและนางเทียมได้นั้นจะต้องผ่านการคัดเลือกจากปู่ตา โดยเจ้ามีหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางระหว่างปู่ตากับชาวบ้าน ส่วนนางเทียมทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าและเป็นร่างทรงของปู่ตา เพื่อแสดงให้เห็นว่าปู่ตามาปรากฏตัวจริง และเมื่อปู่ตาเข้าทรงนางเทียมจะมีการพ่อนเกิดขึ้น ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการพ่อนของปู่ตาและบริวาร โดยการพ่อนมีวัตถุประสงค์ในการขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน ทั้งยังเป็นการพ่อนเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ของบรรดาบริวาร ท่าพ่อนนางเทียมมีลักษณะท่าพ่อนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแบบฉบับของชาวบ้านกาลิม ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะการพ่อนออกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ท่าพ่อนเคี้ยว ท่าเข้าคู่ ท่าเข้ากลุ่ม และ ท่าพ่อนอาวุธ ท่าทางการพ่อนเป็นที่ไม่เน้นความสวยงาม เนื่องจากการวาดพ่อนภายใต้จิตสำนึก ความรู้สึกนึกคิดที่อยากจะแสดงออก ลีลาการพ่อนนั้นไม่มีแบบแผนตายตัว ไม่กำหนดว่าการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายจะใช้ท่าใดก่อนและหลัง หรือทิศทางใดก่อนของตัวผู้พ่อน เป็นการวาดพ่อนที่เน้นท่าทางที่รุนแรง รวดเร็ว วาดลำแขน ในลักษณะกว้าง มีการยกมือขึ้นสูงเหนือศีรษะ และวาดมือลงต่ำ ทำเน้นการกระโดด การหมุนรอบตัว การพ่อนนั้นมีการข่มตัวตามจังหวะตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการพ่อนนางเทียมในพิธีบุญเลี้ยงบ้านของชาวบ้านกาลิมได้เป็นอย่างดี

The purpose of this thesis was to study the role and Nang Tiam dance, the local northeast dance of the annual rite at Ban Kaluem village Udon Thani by analyzing the postures of the dance in order to find its unique. The data collecting was done by observation and record. The study was found that the villagers at Ban Kaluem worshipped the ghost and practiced the rite according to the ghost spirit and mystery. The most important ghost was Pu Ta. The practice was done annually and commonly called "the annual village rite"

The purpose of the annual village rite of Ban Kaluem was to show the gratefulness to Pu Ta who always protected the villagers to live happily and peacefully without

At the rite, there would be Jamp, the witch doctor and Nang Tiam, the representative spirit of Pu Ta. They both were selected by Pu Ta. Jamp was the communicator between Pu Ta and the villagers whereas Nang Tiam was Jamp's assistant. In order to show the villagers that Pu Ta had appeared his spirit and then Pu Ta's spirit came into Nang Tiam's, Nang Thiam would have to show the dance believed by all villagers that it was the real dance of Pu Ta and his disciplines.

The purpose of Nang Tiam dance was to get rid of the bad things out of the village and also the dance could help relieve the emotion of the disciplines. The postures of the dance were the unique dance of Ban Kaluem which consisted of 4 types according single dance, pair dance, group dance and dance with weapons. The styles of dancing were from imagination under sub-conscious mind and the need of the dancer's expression. They were not emphasis on their postures in body dancing. For example, Nang Tiam could step forward or backward by any feet or dance with any directions. On the contrary, she was emphasis on quickness with strong postures by drawing a wide arm with rising hand high over the head and then drawing an arm low. Moreover, she had to move the body up and down, jumping and turning around all the time. All of these postures were well reflected to the unique dance of Nang Tiam showing at the annual village rite of Ban Kaluem.